POVOLÁNÍ ABRAMA

Původ materiálu
Pavel Klinecký
Pořadí v lekci
6

1. Klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti

- abrahamovský (resp. praotecký) cykluspředstavuje v souvislosti s dosavadním vyprávěním zásadní „změnu optiky“. Zatímco doposud se vypravěč snažil sledovat „celé lidstvo“ (Gn 10,32), „všechnu zemi“ (Gn 11,1), nyní se rozhodl vyprávět o Bohu a člověku na rovině příběhu jedné rodiny. I když jde o modelové společenství, neztrácejme se zřetele tuto konkrétnost. Uprostřed mnoha národů si všímá tohoto jednoho „nárůdku“. Jemu a skrze něj vyslovuje svůj záměr, ostatní jsou na toto jedno společenství svým způsobem odkázáni. A naopak: toto jedno společenství ve svých lepších chvílích ví, že tu není samo pro sebe, ale právě i pro ty ostatní.

- Abram původně sloužil cizím bohům (Joz 24,lnn). Nebyl tedy předem nějak zvláštně vybaven, byl **pohan**, kterého si Hospodin zavolal (vyvolil), a Abram se učil odpovídat

- Abramův příběh není psán jako reportáž, ale jako vyznání víry a pozvání k víře. Jeho situace je modelová, učí nás hledět průzorem Božích zaslíbení do budoucnosti s nadějí, i když se zatím nezdá, že se Boží již plní v plném rozsahu. Abram však neputuje do nejistoty. Ví, že směřuje do země, a ví, že jeho život má úkol (smysl): stát se požehnáním. Není to věčný Ahasver. Smysluplnost svého počínání vyjadřuje stavbou oltářů zasvěcených Hospodinu.

- země, rodiště, dům otce (12,1) – Abram se nepohybuje v chaotickém primitivním dávnověku, nýbrž uvnitř nábožensky, kulturně a právně strukturované společnosti. Za jednotlivými termíny máme vidět určité právní, kulturní a náboženské vztahy. Jde o tři oblasti, které mohly člověka svazovat: státní a městská božstva, ideologie (země); zvyky, psané i nepsané zákony, privilegia domorodců a menší práva přistěhovalců a cizinců (rodiště); vázanost na otcovskou autoritu a domácí zvyklosti: otec kněz, manžel patriarcha, rodové a rodinné právo (dům otce).

- vyjitím z Cháran se Abram stává cizincem, hostem (obecně to platí pro celý Izrael – Ž 39,13; Lv 25,23).Na jedné straně je znevýhodněn, má méně práv než domorodci. Jako cizinec je však ve výhodě, že díky víře hledí kriticky na civilizační, náboženské danosti. (Tak jako Poutník v Komenského Labyrintu.) Ze svého odstupu si všímá toho, co ostatní již ani nevnímají, a vidí věci nově: jako něco nesmyslného nebo naopak „požehnaného“.

- staň se požehnáním (12,2) – Hospodin slibuje, že Abram – Izrael prožije mnoho dobrého a navíc se stane druhým pomocí (nikoli překážkou) na jejich životní pouti.

- velké učiním tvé jméno (12,2) – V navázání na Gn 11,4 můžeme Abramův příběh chápat jako protipolohu lidské snahy učinit si jméno sám, vlastním náboženstvo-budovatelským výkonem. Protipolohou vyprávění o stavbě bábelské věže není až letniční div (Sk 2), ale už vyprávění o abrahamovském lidu, který získá velké jméno. Neskončí v rozptýlení po celé zemi (Gn 11,4), jeho zvláštnímu příběhu je zaslíbena jedinečná budoucnost. – Diaspora nemusí být prokletím. Integrující mocí je Boží požehnání. Podobně když Vzkříšený posílá učedníky do diaspory, také nejde o rozptýlení v záporném smyslu, protože vyslání v sobě nese požehnání, příslib jeho přítomnosti až do konce věků (Mt 28,20).

- požehnám těm, kdo žehnají tobě - Uprostřed „světa národů“, které se rozběhly do celého světa a ztroskotaly právě v tom, když si chtěly vybudovat jednotný náboženský a společenský systém, Bůh začíná znovu – s jednou rodinou, která se má stát zvláštním společenstvím. Kdo jeho zvláštnost rozpozná a začne se ptát po Bohu Abrahamovu, ten potká i zvláštní moc požehnání. Kdo onomu příběhu bude stavět do cesty překážky, zahradí si i možnost Boha těchto příběhů potkat.

2. Úskalí příběhu

- Abram není „vzor“, i když o něm oprávněně mluvíme jako o „otci víry“. Víra podniká „exodus“, rozchází se se „starým dobrým“ pohanstvím. Příběh o Abramově selhání v Egyptě (Gn 12,10nn) dosvědčuje, že Abram poté, co uposlechl, není ještě „za vodou“, nemá jednoduše vyhráno. Biblické vyprávění nám nedovoluje, abychom byli pyšní na svou vyvolenost, že „jsme věřící“, zatímco ostatní ještě nedosáhli naší duchovní úrovně. Navíc povolaný Abram přijme požehnání od pohana Melchisedecha (Gn 14,18).

- Na Abramově životě víry se vyjevuje, proč není jedno, kterému bohu sloužíme, a zároveň, že pohany nelze pohrdat. Odmítání pohanských praktik a důsledků v sociálních vztazích není důvodem pro nesnášenlivost a pocity nadřazenosti. Abram staví oltáře, neničí však násilím oltáře jiných, ale usiluje o spravedlnost (21,22nn), bojí se násilí (21,1nn), trestá nespravedlnost (14,1nn), zápasí o odpuštění druhým (18,16nn).

- Pro pohany užívá ekumenický překlad poněkud degradujícího označení „pronárod“ (hebr. gój). I když řeč SZ rozlišuje „vyvolený lid“ a „ostatní národy“, nejde o náboženskou či národnostní povýšenost. V praoteckých příbězích hraje tato podvojnost důležitou roli. Jakékoli interpretaci ve smyslu nadřazenosti brání už samotná skladba příběhů, když „otcové víry“ občas dostanou lekci „správného chování“ od představitelů pohanů (např. Abram od faraóna).

3. Pomůcky:

Obrázky různých domovů; ať každé dítě namaluje svůj domov a také domov, o kterém sní.

5. Osnova vyprávění pro mladší děti

I. Motivace

II. Abram a Sára

III. Abram slyší Boží řeč a jde i se Sárou

IV. Dlouhá cesta

V. Abram v zemi zaslíbené staví oltáře

6. Motivační uvedení do příběhu

Proč se lidé stěhují? Proč se stěhují do vzdálených míst?

Co přitom opouštějí a co nalézají? Kdy a kde můžeme být šťastni?

Táhne vás to do nějaké jiné země? Chtěli byste tam bydlet stále?

Vyprávění

I. Cestování

Cestujete rádi? Čím? Jak daleko? Na jak dlouho? Kdo z vás je raději doma? A kdo se domů rád vrací? Skoro všichni? Vždycky to na začátku cesty vypadá, že tam budeme chtít zůstat co nejdéle (jak dlouho byste chtěli zůstat na horách, u moře, na dobrém táboře) a jak rádi za čtrnáct dní, nejdéle za měsíc vítáme svou domácí postel, koupelnu, svůj příbor… Což teprve mámu a tátu, bráchu a sestru, kočku i psa - prostě domov!

Lidé rádi cestují - když nemusí, když chtějí. Trampové (z angl. „tramp“ - dlouhá chůze, pěšky), vagabundi (z lat. vagus - tulák), němečtí skauti (něm. Pfadfinder - hledači stezek, cest) jsou

toho důkazem. A což teprve těch filmů o cestování (road-movie), cestopisů, písniček (V nohách mám už tisíc mil, Už přijíždí vlak Boží)!

Cestování však může být i smutné, někdy strašně smutné. Ale ne, když se člověk loučí a ví, že za týden je zase doma. Třeba když se loučí na dlouho a neví, jestli se vůbec někdy vrátí a uvidí s těmi, které opouští. Vzpomenete si na nějaké smutné cestování? Víte, co to byly „transporty“ ve 2. sv. válce? Nebo „pochody smrti“? (Může následovat krátké vysvětlení.)

Rozdíl mezi cestováním radostným a smutným je asi ve dvou věcech: Za prvé jestli člověk cestuje dobrovolně nebo ne, a za druhé jestli se má kam vrátit, jestli má domov. Skauti, trampové, my na prázdninách nebo škole v přírodě jedeme dobrovolně a máme se kam vrátit, cestování je fajn. Ti, kdo museli do transportů, cestovali násilně a věděli, že domů se nevrátí. To bylo zlé cestování.

Tak je to skoro vždycky, když člověk dělá něco dobrovolně, protože chce, dělá to i rád. Naopak, když něco nechce, ale musí dělat, je u toho otrávený.

V bibli je příběh o jednom mužovi, který cestoval, a vůbec se nedá říci, jestli dobrovolně nebo nedobrovolně, rád nebo nerad. Nedá se ani jednoduše říci, jestli měl domov, jestli se měl kam vrátit… Zvláštní cestování!

Ten příběh je v Bibli hned na začátku, protože ukazuje, co znamená biblické „věřím v Boha“.

II. Abram se stěhuje poprvé

Abram už se jednou stěhoval. Stěhování je těžké cestování! Člověk sice ví, že nějaký domov měl a zase mít bude, ale neví, jestli si na tom novém místě zvykne. Už jste se někdo stěhoval? Bylo to fajn? Něco možná ano, ale stejně se každý, kdo se musí stěhovat, trochu bojí. Co když si tam nezvyknu? Co když mě tam nebudou mít rádi? Co když mě - třeba ve škole - spolužáci v nové třídě nevezmou, chodili spolu od první třídy, znají se spoustu let a teď mezi ně přijdu já, úplně cizí…

Poprvé se Abram stěhoval už jako dospělý. S celou rodinou, s tátou, s manželkou, synovcem. Šli skoro všichni, kdo se měli rádi, nikomu se po druhém nemuselo stýskat. Přistěhovali se z jednoho města do druhého, z Ur do Cháranu. Asi se ta města nějak zvlášť nelišila, jedno měli jejich obyvatelé společné: vyznávali měsíční božstvo. To znamená, že měsíc byl pro ně bůh a lidi se mu klaněli, nosili mu dárky, a vůbec s tím byly spojeny různé slavnosti, obyčeje, tradice. Třeba jako u nás s Vánocemi a Velikonocemi. Jenže tady byl tím oslavovaným měsíc. Měsíc je fajn, hlavně v úplňku, ale uctívat jej jako boha? Abram se stěhuje, protože jde otec a všichni, snad jde dobrovolně a rád. Chce jít s ostatními. To bylo jeho první stěhování.

III. Abram se stěhuje podruhé

Když se Abram má stěhovat podruhé, nemůžeme říci, jestli chtěl nebo ne. Jak to bylo? Šel dobrovolně? Nebo musel, někdo mu to nařídil? Proč šel?

Abram šel, protože mu to řekl Hospodin. To znamená: Abram si to nevymyslel sám. On sám nejprve nechtěl. Hospodin chtěl. Musel se Abram stěhovat? … Mohl říci: „Nejdu, ať jde někdo jiný, já nechci. Důležité je, co já chci nebo nechci.“ Abram také mohl dělat, že neslyší. A také mohl doopravdy neslyšet. Stačí si říci ’žádný hlas nebude’, pustím si rádio nebo se půjdu koukat na nějakou střílečku v televizi - a ten tichý Boží hlas unikne. Pán Bůh na nás nekřičí.

Ale Abram šel a stěhoval se, protože mu to řekl Hospodin, s celou svou rodinou. Kam? Abram to věděl i nevěděl. Nemohl ukázat na mapě, kde leží ta země. Ale co věděl, stačilo mu: že mu Hospodin ukáže směr i cíl.

IV. Dárek na cestu - požehnání

Abram šel také proto, že mu Hospodin něco slíbil. Co asi? Co by mohl Abram chtít, aby mu Hospodin slíbil? Aby cesta dobře dopadla - když už půjde, aby měl nějaký slušný dopravní prostředek (velbloudy), aby bylo na cestu slušné počasí, aby je nepřepadli lupiči?

Abram dostal slíbeno něco, nač ani ve snu nepomyslil. „Staneš se požehnáním!“ Rozumějte, ne „já tobě požehnám“, cestování a stěhování se ti podaří, ale „ty se staneš požehnáním“.

Bylo to Abramovi k něčemu dobré? Takový slib - zaslíbení? … Abramův život dostal smysl a cíl. Abram věděl, proč žít. Nemusel si to vymýšlet, nemusel hledat, jak by se stal důležitým, slavným, aby ho ostatní měli rádi, aby si ho vážili. Abram nechtěl být „pan Někdo“, nebojoval o to, nedělal kariéru (jako ti, co stavěli věž do nebe v Bábel) a přesto, právě proto byl pan Někdo! Protože poslechl Hospodinův hlas.

Musel udělat něco pro to, aby slyšel Hospodinův hlas? Jen jedno: být připravený, že Hospodin může promluvit. Počítat s touto možností.

V. Radostné stěhování

Řekli jsme, že rozdíl mezi cestováním radostným a smutným je ve dvou věcech: jestli člověk cestuje dobrovolně, nebo ne a jestli se má kam vrátit, jestli má domov. Jak to tedy bylo

s Abramem? Co myslíte, šel rád, protože dobrovolně? Nebo musel a stěhoval se nerad? … Bylo to jinak, že? Abram chtěl, protože Boží vůle mu byla cennější. Pochopil, že není nejdůležitější, co on, Abram, chce nebo nechce, ale co je doopravdy dobré. A to ví jen Pán Bůh.

A jak to měl Abram s tím domovem? Měl se kam vrátit? Do Ur ani do Cháran nemohl ani nechtěl. Novou zemi neznal. Kde měl Abram domov? Vidíte - i to je trochu jinak. Abram věděl, že domov není jen země, stát, domek nebo byt. Domov je tam, kde má Abram být, protože to chce Hospodin a protože tam je s Abramem. A taky, protože si tam mohl vzít Sáru a své věci. To byl hezký dárek od Hospodina, že si mohl Abram vzít s sebou to, co měl rád. Ale musel opustit to město, kde měli měsíc za boha!

Takže Abramovo cestování bylo radostné proto, že Abram měl rád Hospodina a věděl, že Hospodin má rád jeho, Abrama. To bylo pro Abrama důležitější, než co by chtěl on sám.

VI. Jak se projevuje Abramova radost

Když Abram přišel do nové země, slyšel znovu Hospodinův hlas: „Tuto zemi dám tvým potomkům.“ (Víte, kdo je to potomek?) Abram to tam neznal, bylo to v cizině, byli tam cizí lidé. A přesto tam Abram postavil oltář. Pak táhl po té zemi o kus dál a zase postavil oltář, pak šel zase dál.

Proč stavěl ty oltáře? Chtěl si Pána Boha zavázat, chtěl se mu zavděčit? Měl strach, že by ho Pán Bůh jinak opustil? Ne, Abram měl radost a chtěl ji dát najevo. Měl radost, že má domov u Hospodina. A že ví, že co chce Hospodin, je důležitější a lepší než to, co by chtěl Abram sám. A taky už tím trochu plnil ten úkol, být požehnáním pro ostatní. Třeba tu zase někdo půjde, uvidí oltář a řekne si: čí pak je to oltář, že by zase měsíčka? Nebo jiného bůžka? Ne, to je přece Hospodinův oltář, oltář Boha Abramova, Boha, který zná dobré cesty a u něhož má Abram domov!

A já také, řekne si poutník, a vy (děti) také. Teď si můžeme vzít tu figurku pochodujícího Abrama a zkusit s ní chodit. Kam jde tvůj Abram - kam tvůj - a tvůj… Kam jde a proč?

Modlitba

Hospodine, děkujeme, že můžeme na Abramovi vidět, co to znamená tobě věřit. Děkujeme, že ten příběh skončil Abramovou radostí. Prosíme, ať i my máme radost, protože víme, proč jsme na světě, jaký tu máme úkol. Pomoz nám, prosíme, ten náš úkol dobře poznat a splnit. Amen.

Podněty pro rozhovor

- Kdybyste se museli přestěhovat, co byste nejraději vzali s sebou a co byste tam klidně nechali?

- Říká farář v kostele při požehnání něco podobného, jako sliboval Hospodin Abramovi?

- Jakým požehnáním se stal Abram (popř. Izrael) pro druhé?

- Když Hospodin Abramovi požehnal, získal tím protekci, stal se šikovnějším než ostatní?

- Když byl Abram vyvolen a povolán, začal pohany pohrdat a byl vůči nim nesnášenlivý?

- Je to požehnané, když lidé jednají podle určitých zákonů a nařízení?

- S čím požehnání souvisí (se službou, pomocí, vynalézavostí v pomoci, ochotou obětovat něco ze svých sil a peněz, s pomocí spolužákovi s napsáním úlohy atd.)

- Chovají se pohané vždy hůře než věřící?

- Kdo je to domorodec, cizinec, azylant, přistěhovalec, utečenec a čím se od sebe liší?

- Která světová náboženství se hlásí k Abrahamovi?

Odkaz na pracovní list
06 Povolání Abrama
06 Povolání Abrama - st
Abraham - Poutník
Odkaz na píseň
Mému Bohu patří zem, též i nebe se sluncem
Někdo mě vede za ruku (BTS22)
Dál, přece nejdete sami
Buď vůle tvá, buď vůle tvoje všude tam
Odpusť, že dnes tak jako včera
Ó Pane můj, nenech mne být
Cílová skupina
Školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu Starý zákon 1
Biblický odkaz (kat)
Genesis 12,1–7